

Валерія ЧЕБУРАХІНА,

студентка

Маріупольського державного університету
(Маріуполь, Україна) val.cheburahina@gmail.com

**СТРАТЕГІЇ ПЕРЕДАЧІ OKAZІОНАЛІЗМІВ
НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ РОМАНУ
ДЖ. К. РОЛІНГ «HARRY POTTER AND THE DEATHLY HALLOWS»**

У статті розглядаються особливості художнього перекладу okazіоналізмів з англійської мови на українську на матеріалі роману Дж. К. Ролінг «Harry Potter and the Deathly Hallows». Проаналізовано значення поняття «okazіоналізм», словотвірні моделі okazіоналізмів та способи їх відтворення українською мовою. У результаті дослідження було виявлено, що okazіоналізми використовують всі словотвірні ресурси мови, а засіб їх передачі залежить від контексту та прагматичної спрямованості. Встановлено, що калькування, як засіб передачі okazіоналізмів, використовується найчастіше.

Ключові слова: okazіоналізм, словотвір, художній переклад, Гаррі Поттер.

Valeriia CHEBURAKHINA,

Student,

Mariupol State University
(Mariupol, Ukraine) val.cheburahina@gmail.com

**WAYS OF NONCE WORDS TRANSLATION:
«HARRY POTTER AND THE DEATHLY HALLOWS»
BY J. K. ROWLING UKRAINIAN TRANSLATION ANALYSIS**

The present article deals with some aspects of literary translation of nonce words in «Harry Potter and the Deathly Hallows» by J. K. Rowling, analyzing the Ukrainian translation of the mentioned work. The paper explores the meaning of «nonce word», considering different approaches of linguists, both native and foreign, to the discussed term. As a result, the paper makes possible to define the term of “nonce word” as a spontaneous coinage, usually strongly context-bound new formation, that designates new or until now unknown objects or states, and expresses the specific attitude of a speaker towards the referent. In order to discuss possible ways of nonce word coining, the study examines word-formation means of the English language: compounding, derivation, conversion, blending, analogy, reduplication etc. The paper points out, that nonce words can be coined by all word-formation means, both conventional and unconventional i. e. compounding or combination of non-combinable morphemes and phonetic gibberish. Main translating approaches to conveying and preserving nonce word peculiarities are also described, among which are transliteration, transcription, calque or loan translation, equivalence, descriptive translation and own nonce word coinage. It is emphasized that the way of translation of a nonce word depends on the context, the word-formation type and its purpose of usage. Another issue that the translator should be aware of is the language peculiarities – depending on its nature (synthetic or analytic one) the translating approaches can vary. Correct choice and adequate implementation of approaches defines the quality of translation. It is found out that the most frequent translating approach is loan translation (calque), which is used to convey nonce words mostly coined through compounding, sometimes through derivation and analogy. Nonce words based on Latin and/or Greek roots are transmitted through transcription and transliteration. In cases of vivid connotation, coinage of translator’s own nonce word can be observed. Speaking of such translating techniques as descriptive translation and equivalence, they are mostly observed in situations of lack of adequate translator’s language means or total absence of such a phenomenon. The perspective of current study may lay in lexico-semantic and stylistic analysis of J. K. Rowling’s nonce word formation style.

Key words: nonce word, word-formation, literary translation, Harry Potter.

Постановка проблеми. Одним з основних напрямків розвитку сучасного лінгвістичного знання є розробка питань, пов’язаних з особливостями передачі okazіональної лексики у творах літератури. Бурхливий розвиток постмодерністської фентезійної літератури обумовлює активне поповнення складу англійської мови авторськими лексичними новоутвореннями, що відображають

реалії світу певного художнього твору. У рамках зазначеної проблематики актуальним можна вважати аналіз новотворів у текстах поттеріани, а саме специфіки творення okazіональної лексики та особливостей передачі цих одиниць українською мовою.

Аналіз досліджень. За наявності значного корпусу робіт, присвячених питанням вивчення

оказіоналізмів, вони досі недостатньо досліджені як явище. Феномен оказіоналізмів досліджували такі вчені, як О. Ликов, Н. Бабенко, О. Земська, В. Лопатін та ін. Питанням перекладу оказіональної лексики займалася О. В. Поздєєва.

Мета статті. У статті здійснено спробу проаналізувати стратегії передачі оказіоналізмів англійської мови українською на матеріалі роману Дж. К. Ролінг «Harry Potter and the Deathly Hallows» та його перекладу В. Морозова українською мовою. Об'єктом дослідження виступають оказіоналізми у згаданому вище творі та в його перекладі українською, а предметом – особливості словотворення оказіоналізмів, притаманних англійській мові та способи їх відтворення українською.

Виклад основного матеріалу. Насамперед потрібно визначитись із тим, що ми розуміємо під терміном «оказіоналізм». У «Словнику лінгвістичних термінів» О. С. Ахманової можна знайти таке визначення терміну «оказіональний»: не узуальний, що не відповідає загально прийнятим правилам вживання, характеризується індивідуальним смаком та обумовлений специфічним контекстом вживання. Там же це поняття ототожнюється з іншим терміном – гапакс ейременон, що означає слово чи зворот, ужиті мовцем або письменником «один раз», для певного випадку (Ахманова).

Схоже тлумачення явища ми знаходимо і у «Routledge Dictionary of Language and Linguistics», де оказіоналізм – це спонтанно створена лексична одиниця, зазвичай залежна від контексту та спрямована на позначення нового чи поки невідомого об'єкта, явища, стану (Bussmann, 2006: 805). Варто зазначити, що англійський варіант терміну – *nonce word* – також вказує на короткочасність, одноразовість використання (походить від фрази *for the once* – «на один раз») (Crystal, 1997: 132).

Акцент на незвичності та новизні значення оказіональної лексики ми знаходимо у визначенні Г. Пауля: «... це сукупність ідей, уявлень, асоціацій, які людина пов'язує із певним словом у момент його вимови, і які, на її думку, зрозуміє співрозмовник. <...> в узуальному плані слово завжди багатозначне, а в оказіональному – має лише одне значення, проте воно значно багатше та ширше за узуальне» (Пауль, 1960: 94-96).

В. В. Лопатін також тлумачить оказіоналізм як незвичайні слова, що створюються та існують лише у певному контексті та поза ним не вживаються (Лопатін, 1973: 63-65). Більше того, ці слова не претендують на те, щоб закріпитися у мові, увійти до загального вжитку. Проте використання таких ЛО поза оригінальним контекстом може сприяти фіксації

у словниках, а значить і в узусі (Bussmann, 2006: 806).

У лінгвістичній літературі існує безліч назв оказіоналізмів: «авторські неологізми», «індивідуально-авторські неологізми», «індивідуальні неологізми», «неологізми контексту», «одноразові неологізми», «слова ad hoc», «слова-метеори», «слова-одноденки», «слова-саморобки», «стилістичні неологізми», «творчі неологізми», «художні неологізми», «еґологізми», «ефемерні інновації» тощо (Лопатін, 1973: 64).

Цей перелік назв оказіональних слів цікавий тим, що кожний із пропонованих термінів по-своєму характеризує дане явище, й тим самим підкреслює його багатогранність. Проте такий термінологічний калейдоскоп може заплутати лінгвістів та нашкодити ґрунтовному вивченню оказіональності. Відсутність однастайності у визначенні терміну пояснюється, зокрема, об'єктивними труднощами у розмежуванні незувальних та узувальних нових слів (неологізмів). Попри окремі спільні ознаки неологізмів та оказіональних слів, певні риси (відмінність у меті їх створення, різні причини й умови їх появи, неоднакове функціональне спрямування) не дозволяють розглядати їх як однорідні явища (Романчук, 2011: 52).

Головною диференційною ознакою оказіональних слів є їхня належність до мовлення, а не до мови. О. Ликов у монографії «Современная русская лексикология (русское окказиональное слово)» називає кілька ознак, «які відмежовують оказіональне слово від канонічного: створюваність (невідтворюваність), індивідуальна належність, ненормативність, функціональна одноразовість, експресивність, синхронно-діахронна дифузність та словотвірна похідність» (Лыков, 1976: 11). Остання риса означає, що оказіоналізми попри свою новітність утворюються як за традиційними, так і нетрадиційними (новими) словотвірними моделями.

Кажучи про типологію оказіоналізмів, лінгвісти виділяють наступні групи:

- 1) фонетичні оказіоналізми – позбавлені змісту комбінації фонем, які нагадують слова лише формально, але на думку автора носять певне семантичне значення;
- 2) лексичні – створюється абсолютно нова лексична одиниця з новим значенням шляхом комбінації узувальних морфем відповідно до словотвірної норми або наперекір їй;
- 3) граматичні – новоутворення, що засновані на конфлікті семантичного наповнення та граматичної форми з точки зору узусу;
- 4) семантичні – пов'язані із додаванням нових відтінків або повною зміною значення узуальної оди-

ниці, що використовується у художньому контексті;

5) нестандартні – новоутворення, що складаються з лексем, поєднуваність яких суперечить закону семантичного узгодження через відсутність спільних сем (Бабенко, 1997: 9-13).

Всі ці різновиди оказіональної лексики так чи інакше використовують словотвірні ресурси мови. Трійку найбільш продуктивних типів словотвору в англійській мові складають: афіксація (деривація), словоскладання та конверсія. До менш популярних, але вживаних, належать запозичення, телескопія, редуплікація та аналогія (Ljung, 2003: 49-51).

У тексті сьомої книги про Гаррі Поттера (Rowling) можемо виокремити наступні способи оказіонального словотвору:

Афіксація або **деривація**. Передбачає додання до кореня слова афіксальної морфеми (суфіксу або/та префіксу): *a hat – a hatter*; *to tuck – to untuck*. Використання афіксів може змінити значення (префікси) або граматичні категорії слова (суфікси) (Ljung, 2003: 49). Прикладами такого типу оказіоналізмів є: *Wandless = wand + -less*; *Disillusionment = dis- + illusion + -ment*; *degnoming = de- + gnome + -ing*.

У **словоскладанні** два слова або більше, які можуть належати до будь-якої частини мови, поєднуються, щоб сформувати нове слово. У більшості випадків сполуки формують з іменників, а також дієслів та прикметників. Є складні слова, які не потрібно писати разом або через дефіс, оскільки разом вони ідентифікують щось одне (Plag, 2003: 133): *Fiendfyre, the Mudblood* (N + N); *Peruvian Instant Darkness Powder* (Adj1+Adj2+N1+N2); *a Caterwauling Charm* (PI + N); *Tongue-Tying Curse* (N + PI + N); *Side-Along-Apparition* (N + Prep. + N).

Деякі оказіоналізми утворені за **аналогією** до вже існуючих слів англійської мови, наприклад, назва інфекційної хвороби *dragon pox* за аналогією до «*chickenpox*» (Plag, 2003: 37) та назви численних магичних установ: *Goblin Liaison Office, the Department of Magical Law Enforcement, the Department of Magical Transport; Transfiguration Today* (газета); *the Muggle Studies* (дисципліна); *Mermish* (русальська мова) тощо.

Телескопія – процес злиття основ двох чи більше слів (Plag, 2003: 122): *merpeople = mere (OE) + people*; *Wizengamot* утворився від «злиття» слів *wizard* і *witenagemot* (рада старійшин при королі англо-саксів), *splined = split + inch*, *Portkey = portal + key*. Якщо розглянемо назву чарівної тварини *Crumple-Horned Snorkack*, то побачимо, що перша частина оказіоналізму утворена словоскладанням *crumple + horned*, а друга –

snorkack – «злиттям» *snore* та *crack*; окказіоналізм *Skele-Gro* поєднує основи *skeleton* і *grow* з усіченням останніх літер.

Конверсія – безафіксний спосіб словотвору, в якому відбувається переміщення оказіоналізму з однієї частини мови в іншу без будь-яких змін: *water – to water*; *Velcro – to Velcro*, *a butterfly – to butterfly*, *better – to better* (Plag, 2003: 12). На прикладі таких слів, як *the Undesirable* та *Unspeakables* ми можемо простежити перехід прикметника в іменник (Adj → N).

Редуплікацію можна вважати варіантом словоскладання при цьому слово повторюється повністю або частково, іноді зі зміною у кореневій голосній (Ljung, 2003: 164). Єдиним прикладом є назва казки *Babbity Rabbity and her Cackling Stump*.

Виходячи з особливостей оказіоналізмів та специфіки словотвору, ми стикаємося з проблемою передачі цієї яскравої стилістично мотивованої забарвленості при перекладі, адже зберегти художню своєрідність такої лексики вкрай важко, а інколи і неможливо: перекладач повинен творчо опрацювати кожний конкретний випадок вживання таких одиниць, беручи до уваги завдання перекладу і норми цільової мови. Так, англійська мова завдяки своїй аналітичності з легкістю перетворює іменник на дієслово та навпаки, проте флективна українська мова зробити подібне не здатна: англ. *water – to water*, укр. *swim – світуми*. Тому при перекладі необхідно звертатись до різних граматичних, стилістичних та лексичних трансформацій, щоб для читача текст не здавався іншомовним.

Однією з характерних рис оказіональної лексики є її ситуативність, тобто вузький контекст, у рамках якого вона виникла та функціонує, це у свою чергу допомагає перекладачу зорієнтуватися при виборі стратегії передачі таких слів. А висока емоційність скеровує роботу не на інтерпретацію лексичного значення, а на інтерпретацію асоціативного ряду, який у читача викликає оказіоналізм (Поздеева, 2002: 107)

Для того, щоб виявити яким шляхом оказіоналізми твору Дж. К. Ролінг (14) були передані в українському перекладі Віктора Морозова (8), були зіставлені тексти оригіналу та перекладу відповідно. У результаті зіставлення було виявлено наступні засоби передачі:

Калькування. Один із найуживаніших засобів передачі безеквівалентної лексики. У перекладі В. П. Морозова калькуванням було передано 85 оказіональних одиниць зі 181. Слід відзначити, що серед вказаних 85 ЛО, 39 були утворені

словоскладанням: *the Holyhead Harpies* – «Святоголові гарпії», *Death Eaters* – смертежери, *Slughorn* – Слизорог, *Norwegian Ridgeback* – норвезька хребтоспинка, *Fiendfyre* – зложар, *Peruvian Instant Darkness Powder* – перуанський порошок «Розчинної темряви», *the Mudblood* – бруднокровець. Хоча були і приклади аналогій (1), афіксації (2, 3) та телескопії (4, 5):

1. «*Are you planning to follow a career in **Magical Law**, Miss Granger?» asked Scrimgeour.*

– *Міс Грейнджер, ви збираєтесь присвятити свою кар'єру вивченню **магічного права**? – поцікавився Скрімджер.*

2. «*...As we were leaving, you know, the snake was coming for us, and so I cast a **Blasting Curse**, and it rebounded everywhere...*»

...Коли ми вже тікали, а змія, знаєш, стрибнула на нас, я вистрілила **вибуховим закляттям**, а воно зрикошетило на всі боки...

3. «*The **Polyjuice Potion** is designed for human use only.*»

– *Багатозільна настійка діє тільки на людей.*

4. «*It is the horn of a **Crumple-Horned Snorkack**,» said Xenophilius.*

– *Це ріг зім'яторозого хронача, – пояснив Ксенофілій.*

5. *...The idea of a teenage Dumbledore was simply odd, like trying to imagine a stupid Hermione or a friendly **Blast-Ended Skrewt**.*

... Думка про Дамблдора-підлітка здавалася надто чудернацькою – це мовби уявити тупоголову Герміону чи приязного **вибухозадого спрута**.

Описовий переклад. При описовому перекладі одиницею перекладу вважається значення морфем і застосовується дана трансформація при роботі з безеквівалентною лексикою, тобто коли мова перекладу не має відповідних понять з певних причин. Описовий переклад є універсальним у перекладацькій практиці, і також ефективний при передачі оказіоналізмів (Ермолович, 2001: 35-37):

«*Luna, my love, if you should feel any burgeoning talent today – perhaps an unexpected urge to sing opera or to declaims in **Mermish** – do not repress it!*»

– *Луно, дитино моя, якщо ти сьогодні відчуєш у собі паростки талантів – скажімо, несподіване бажання заспівати оперну арію чи декламувати вірші **русальською мовою** – не стримуйся!*

«*Ah, **Probity Probes**,» signed Travers theatrically, “so crude – but so effective!»*

– *Ох, **зонди для перевірки чесності**, – театральньо зітхнув Траверс, – грубо... але ефективно!*

... replaced by two new **Flutterby bushes** standing either side of the door in large pots.

... Їх замінили два **кущі трясучок** у великих вазонах обабіч дверей.

Уточнюючий переклад. Одиниця перекладу доповнюється одним-двома словами, що пояснюють її значення (Ермолович, 2001: 35-37):

«*Dad always told us most Ministry people use **the Floo Network** to get to work,» Ron said.*

– *Тато завжди казав, що найчастіше працівники міністерства добираються на роботу за допомогою **порошку флу**, – сказав Рон.*

«*But hopefully it'll look like I've gone away with Mum and Dad; a lot of **Muggle-borns** are talking about going into hiding at the moment,» said Hermione.*

– *Сподіваюся, що всі вважатимуть, ніби я кудись поїхала з батьками, бо зараз багато **чаклунсько-маглівських родин** задумуються про те, щоб десь переховатися, – сказала Герміона.*

Транскрибування та транслітерація (передача фонографічної оболонки слова) стали у нагоді при передачі оказіоналізмів, похідних від запозичень, як правило латинських. Практично всі ці ЛО позначають закляття або чари: *Lumos* – Лумос, *Protego horribilis* – Протего горрїбіліс, *Tergeo* – Тергео; *Nox* – нокс, *Relashio* – Релашіо, *Hogsmeade* – Гогсмід

У чистому вигляді перекладацькі техніки зустрічаються рідко. Частіше можна зустріти використання двох чи більше технік одночасно. У своєму перекладі В. Морозов досить регулярно застосовував калькування і транскрибування / транслітерацію: *Meterolojinx Recanto* – метеокляття реканто, *Squib sister* – сестра-сквібка; *the Auror Office* – бюро аврорів, *Imperius Curse* – закляття «Імперіус».

Інокли, перекладач вдавався до **створення власний оказіональних одиниць**, які не тільки зберігали, а ще й додавали емоційності. Наприклад, такі закляття як *Stupefy* та *Obliviate* в оригіналі мало чим привертати увагу. В українському ж перекладі, вони звучать як **закляктус** та **забуттятус** відповідно. У даному випадку перекладач створив власні оказіоналізми, і не тільки передав їх основне значення (to stupefy – приголомшувати, oblivion – забуття), але й надав їм звучання як у справжніх заклять, додавши латинське закінчення. Серед інших прикладів можна зазначити перекладацькі оказіоналізми «пампушечки-зносаюшечки» (*Nosebleed Nougat*) та «батончики-блювончики» (*Puking Pastiles*), які напрочуд точно передають бешкетний характер братів Візлі, у той час як інші засоби його б повністю нівелювали.

Висновки. Під час передачі оказіональної лексики сьомої книги про Гаррі Поттера, використано

різні види перекладацьких трансформацій із метою досягти максимального наближення до мови оригіналу. Найбільш вживаним засобом передачі стало калькування. Однак, в українській та англійській мовах ці трансформації неоднакові у зв'язку з різницею систем мов, які зіставляються.

Перспективи подальших досліджень простежуються у лексико-семантичному та стилістичному аналізі оказіоналізмів творів письменниці, як в окремо взятих творах, так і у здійсненні комплексного аналізу авторських новотворень Дж. К. Роулінг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов. Classes.ru. Иностранные языки для всех. Словари онлайн. URL: <http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/> (дата звернення: 25.04.2018).
2. Бабенко Н. Г. Оказиональное в художественном тексте. Структурно-семантический анализ: учеб. пособ. Калининград: Калинингр. ун-т., 1997. 70 с.
3. Ермолович Д. И. Имена собственные на стыке языков и культур. Москва: Р. Валент, 2001. 200 с.
4. Лопатин В. В. Рождение слова. Москва: Наука, 1973. 152 с.
5. Лыков А. Г. Современная русская лексикология (русское окказиональное слово). Москва: Высшая школа, 1976. 120 с.
6. Пауль Г. Принципы истории языка. Москва: Издательство иностранной литературы, 1960. 501 с.
7. Поздеева Е. В. Оказиональное слово: восприятие и перевод. На материале произведений русскоязычных и англоязычных писателей: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Пермь, 2002. 203 с.
8. Ролинг Дж. К. Гаррі Поттер і Смертельні Реліквії. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛІА-МА-ГА, 2007. 640 с.
9. Романчук С. Є. Оказіоналізми як окрема група неологізмів. Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки. Житомир, 2011. №58. С. 52–55.
10. Bussmann H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics. Taylor & Francis e-Library, 2006. 1304 p. URL: https://www.e-reading.club/bookreader.php/142124/Routledge_Dictionary_of_Language_and_Linguistics.pdf. (дата звернення: 30.04.2018)
11. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press, 1997. 495 p.
12. Ljung M. Making words in English. Lund: Studentlitteratur, 2003. 207 p. Scribd. URL: <https://ru.scribd.com/document/121356507/MAKING-WORDS-IN-ENGLISH> (дата звернення: 02.05.2018)
13. Plag I. Word-Formation in English. Cambridge University Press, 2003. 240 p.
14. Rowling J. K. Harry Potter and the Deathly Hallows. London: Bloomsbury, 2010. 608 p.

REFERENCES

1. Akhmanova O. S. Slovar` lyngvystycheskykh termynov [Dictionary of Linguistic Terms] Classes.ru. Foreign languages for everybody. Dictionaries online. URL: <http://www.classes.ru/grammar/174.Akhmanova/> [in Russian]
2. Babenko N. G. Okkazyonal`noye slovo v khudozhestvennom tekste. Strukturno-semanticheskiy analiz [Nonce word in literary text. Structural-semantic analysis] Kaliningrad : Kaliningr. Univ., 1997. 84 p. [in Russian]
3. Ermolovych D. Y. Ymena sobstvennyye na styke yazykov y kultur [Proper nouns on the languages' joint]. Moskva : R. Valent, 2001. 200 p. [in Russian]
4. Lopatyn V. V. Rozhdenye slova [How the words are born]. Moskva : Nauka, 1973. 152 p. [in Russian]
5. Lykov A. G. Sovremennaya russkaya leksikologyya (russkoe okkazyonal`noe slovo) [Modern Russian Lexicology (the Russian Occasional Word)]. Moskva : Vysshaya shkola, 1976. 120 p. [in Russian]
6. Paul H. Pryntsyu ystoriyy yazyka [Principles of the language history]. Moskva : Yzdatel`stvo ynostrannoy lyteratury, 1960. 501 p. [in Russian]
7. Pozdeeva E. V. Okkazyonal`noye slovo: vospriyatye y perevod. Na materyale proyzvedenyy russkoyazychnykh y angloyazychnykh pysateley. [Occasional word: perception and translation based on the material of Russian and English writers' novels]. Thesis. Perm`, 2002. 203 p. [in Russian]
8. Roling Dzh. K. Harri Potter i Smertelni Relikvii [Harry Potter and the Deathly Hallows]. Kyiv : A-BA-BA-HA-LA-MA-HA, 2007. 640 p. [in Ukrainian]
9. Romanchuk S. Ye. Okazionalizmy yak okrema hrupa neolohizmiv [Occasional words as a separate class of neologisms]. Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu. Filolohichni nauky. Zhytomyr, 2011. №58. pp. 52–55. [in Ukrainian]
10. Bussmann H. Routledge Dictionary of Language and Linguistics. Taylor & Francis e-Library, 2006. 1304 p. URL: https://www.e-reading.club/bookreader.php/142124/Routledge_Dictionary_of_Language_and_Linguistics.pdf. [in English]
11. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press, 1997. 495 p. [in English]
12. Ljung M. Making words in English. Lund : Studentlitteratur, 2003. 207 p. Scribd. URL: <https://ru.scribd.com/document/121356507/MAKING-WORDS-IN-ENGLISH> [in English]
13. Plag I. Word-Formation in English. Cambridge University Press, 2003. 240 p. [in English]
14. Rowling J. K. Harry Potter and the Deathly Hallows. London : Bloomsbury, 2010. 608 p. [in English]

Статтю подано до редакції 09.05.2018 р.